

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กลไกสำคัญที่จะทำให้ดำเนินการไปสู่จุดหมายที่ตั้งมาก็คือ “ผู้นำ” ทั้งนี้เนื่องจากผู้นำเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายการบริหารการจัดการรวมถึงความคิดริเริ่มในการวางแผนการบริหารกำกับดูแลและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่างๆให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายขององค์กรผู้นำจึงเป็นผู้มีอิทธิพลที่สามารถส่งผลกระทบต่อความเป็นไปขององค์กรในทุกๆด้านไม่ว่าจะเป็นด้านที่เกี่ยวกับการบริหารและงานบุคคลดั่งนั้นในทุกองค์กรจึงจำเป็นต้องมีผู้นำที่ดีการประยุกต์ใช้หลักธรรมของพระพุทธศาสนาเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันตามลักษณะของหลักธรรมเพื่อให้เกิดสติปัญญาตามความประสงค์ของแต่ละบุคคลดั่งนั้นระดับขั้นตอนการสอนทางพระพุทธศาสนาจึงมีหลายระดับทั้งที่เป็นศีลธรรมเบื้องต้นกลางและสูงหลักปฏิบัติของพระพุทธศาสนาอาจนำไปสู่ปัญหาบางประการในสังคมไทยมากมายตามที่ปรากฏตามสื่อต่างๆในปัจจุบันซึ่งภายใต้ภาวการณ์เช่นนี้การเป็นผู้นำที่ดีที่ประพฤติตามหลักพระพุทธศาสนาจึงถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะนำองค์กรไปสู่เป้าหมายและมีประสิทธิภาพสูงสุด

ภาวะผู้นำก็คือบุคคลที่จะมาประสานช่วยให้คนทั้งหลายช่วยกันโดยที่ว่าจะเป็นการอยู่ร่วมกันก็ตามหรือทำการร่วมกันก็ตามให้พากันไปด้วยดีสู่จุดหมายที่ตั้งว่าผู้นำจะต้องมีความสามารถในการที่จะไปเกี่ยวข้องหรือปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นทุกอย่างให้ถูกต้องและได้ผลดีตามองค์ประกอบเหล่านี้คือตัวผู้นำตัวผู้ตามจุดหมาย^๑

คุณธรรมและจริยธรรมถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการดำเนินบทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้นำที่ดีหากผู้นำขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมย่อมทำให้ผู้นำนั้นขาดความชอบธรรมต่อการทำหน้าที่ในองค์กรนั้นด้วยทั้งนี้เนื่องจากคุณธรรมและจริยธรรมถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้นำที่ทำให้ผู้นำสามารถได้รับการยอมรับความเชื่อถือตลอดจนการนับถือจากบุคคลต่างๆทั้งในองค์กรและในสังคมทั่วไปปัญหาการขาดคุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำย่อมทำให้ผู้นำไม่เป็นที่ยอมรับต่อบุคคลทั่วไปซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อหลักการบริหารงานและภาพลักษณ์ขององค์กรให้เสื่อมลงและนำมาซึ่งความล่มสลายขององค์กรในที่สุดพระพุทธศาสนาถือว่าการเป็นผู้นำนั้นต้องมีคุณสมบัติหลายประการโดยเฉพาะคุณสมบัติตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาจึงจะทำให้ผู้ตามเกิดความเชื่อมั่นและเป็นผู้ตามที่ดีให้ความร่วมมือเพื่อที่จะนำสังคมไปสู่เป้าหมายร่วมกันอย่างเป็นเอกภาพผู้นำที่จะนำบุคคลอื่นนั้นพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญมากยิ่งองค์กรมีขนาดใหญ่เท่าใดความสำคัญของผู้นำที่มีต่อสมาชิกในกลุ่มก็ยิ่งทวีความสำคัญเป็นเงาตามตัวกลุ่มใดได้ผู้นำดีสมาชิกในกลุ่มก็ดีไปด้วยในทางตรงกันข้ามกลุ่มใดได้ผู้นำที่ไม่ดีสมาชิกในกลุ่มก็ต้องประสบความลำบากแม้ในหลักธรรมพระพุทธศาสนาก็ให้ความสำคัญ

^๑ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **ทศวรรษธรรมทัศน์พระไตรปิฎก**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๓๔), หน้า ๕๒.

ปัญหาเกี่ยวกับผู้นำที่มักเกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันผู้นำบริหารงานอย่างไม่มีเอกภาพไม่มีความไว้วางใจซึ่งกันและกันใช้อำนาจโดยมิชอบเพื่อแสวงหาผลประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้องและยึดหลักประโยชน์นิยมเป็นใหญ่โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายขององค์กรหรือคนในสังคมส่วนใหญ่^๒ เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมทำให้เกิดสภาพการณ์ภาวะผู้นำที่ไม่พึงประสงค์เกิดขึ้นในสังคมปัญหาเกี่ยวกับการขาดไร้ซึ่งคุณธรรมจริยธรรมอันเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของการเป็นผู้นำที่ดีในสังคมไทยปัจจุบัน

ความสำคัญของความเป็นผู้นำนั้นก็คือการที่ผู้นำหรือผู้บริหารสามารถประสบความสำเร็จในการทำงานนั้นส่วนหนึ่งมาจากการที่ผู้นำมีพฤติกรรมที่ดีหรือมีภาพลักษณ์เป็นแบบอย่างนั่นเอง ดังนั้นพฤติกรรมของผู้นำจึงมีอิทธิพลของแผนงานเกี่ยวกับการจัดตั้งเป้าหมายเป้าหมายของแผนงานจึงมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของผู้นำเสมอในการปกครองหรือบริหารองค์กรนั้นความจำเป็นที่ผู้นำหรือผู้บริหารควรคำนึงที่สุดจะต้องดำเนินนโยบายในการทำงานโดยปราศจากอคติเพราะถ้าผู้นำประพฤติล่วงธรรมเพราะความรักความชังความกลัวความหลงยศของผู้นั้นย่อมเสื่อมผู้นำหรือผู้บริหารนั้นไม่ควรมัวเมาประพฤติดนด้วยอคติแต่ให้ดำรงตนด้วยการประพฤติธรรมหรือมีคุณธรรมที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ให้แก่ผู้ร่วมงานหรือประชาชนโดยส่วนรวมและผู้นำจึงจะประสบความสำเร็จในการบริหารได้การศึกษาทำความเข้าใจให้ชัดเจนในเรื่องเหล่านี้จะทำให้เราเข้าใจถึงหลักภาวะผู้นำตามทัศนะของพระพุทธศาสนาอันจะทำให้เราได้นำมาประยุกต์ใช้ในสังคมปัจจุบันในหน่วยงานและองค์กรทางสังคมทั่วไปเพื่อให้เกิดประโยชน์และความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานทั้งส่วนตนและส่วนรวมสืบไป

การบริหารคณะสงฆ์ จึงถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญเพราะถ้ามีระบบบริหารดี ศาสนาก็มีความเจริญมั่นคง การบริหารที่ดีนั้นจะต้องมีรูปแบบและวิธีการจัดการหรือมีแนวคิดซึ่งขึ้นอยู่กับการแบ่งงานมอบอำนาจกระจายงานให้ผู้อยู่ฝ่ายบริหารระดับต่างๆ รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถของตน และพัฒนาการในด้านต่างๆ เพราะการบริหารคณะสงฆ์ปัจจุบันนี้ มีอำนาจรัฐและจารีตประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้อง เมื่อมีอิทธิพลเกิดขึ้นต้องอาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เป็นเกณฑ์จัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ การบริหารคณะสงฆ์จึงถือว่าเป็นหัวใจหลักในงานบริหารจัดการกิจการของคณะสงฆ์ คือ ด้านการปกครอง การศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ สาธารณูปการ และสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม มติ ข้อบังคับหรือระเบียบมหาเถรสมาคม และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช^๓

การศึกษาภาวะผู้นำและแบบผู้นำของเจ้าคณะอำเภอนั้น มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการปฏิบัติหน้าที่ศาสนกิจและประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน เพราะเจ้าคณะอำเภอนอกจากจะมีความรู้ความสามารถ มีบารมี และคุณธรรม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีแล้วจะต้องมี รูปแบบผู้นำที่มีประสิทธิผลสูงซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา และพฤติกรรมการยอมรับนับถือการให้ความอุปถัมภ์บำรุงในกิจการของวัดจากพุทธศาสนิกชน เจ้า

^๒ มนตรี ธีรธรรมพิพัฒน์, “จริยธรรมกับภาวะผู้นำศึกษาที่คณะนักวิชาการในมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทยที่มีต่อผู้นำทางการเมือง”, *วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๐), หน้า ๑.

^๓ กรมการศาสนา, *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยการคณะสงฆ์และการพระศาสนา*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐), หน้า ๑.

คณะอำเภอนั้นนอกจากจะเป็นผู้นำของวัดแล้ว ยังได้ชื่อว่า “เป็นผู้นำทางวิญญาน” ของประชาชนในถิ่นนั้นๆ เนื่องจากพระสงฆ์เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชนมุ่งประสิทธิผลของงานควบคู่กันไปเป็นผู้นำแบบ “ผู้หนีงาน” (Deserter) ผลการปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่เจ้าคณะอำเภอย่อมมีประสิทธิผลต่างมากหากเจ้าคณะอำเภอผู้ปกครองดูแลและบริหารกิจการของวัดมีลักษณะหรือรูปแบบผู้นำที่มีประสิทธิผลมาก มีวิสัยทัศน์ (Vision) กว้างไกลย่อมนำพาให้เจริญรุ่งเรือง การศึกษาแบบผู้นำของเจ้าคณะอำเภอจึงเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะนำผลการศึกษามาพัฒนาปรับปรุงส่งเสริมการบริหารกิจการให้มีการพัฒนาดียิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้พระพุทธศาสนาดำรง มั่นคงสืบต่อไป

จากการสังเกตการณ์จากวาระการประชุมประจำทุกเดือนปัญหาอุปสรรคภาวะผู้นำของเจ้าคณะอำเภอในหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ปัญหาที่มีต่อภาวะผู้นำของเจ้าคณะอำเภอบางรูปไม่มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน การบางรูปเชื่อมั่นในการทำงานของตนเองสูงเมื่อเกิดข้อผิดพลาดแล้วทำให้งานเกิดความเสียหายและเสียเวลาแก้ไข เพราะไม่ยึดหลักการ ยังขาดเหตุ ผลในการปฏิบัติงานยึดติดอยู่กับรูปแบบเดิมในการบริหารงาน ถือสิ่งที่ เคยปฏิบัติมาแล้ว และไม่คอยแก้ไขหรือพัฒนาตนเอง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ การจัดสัมมนาอบรมการอย่างจริงจัง ควรดูแลเอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้มากขึ้น และนำเสนอประโยชน์ของงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชารับรู้โดยทั่วถึง ขาดความเด็ดขาดในการดูแล เคร่งครัดตามกฎหมายคณะสงฆ์เกินไป การไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้บังคับบัญชาในข้อกฎหมายคณะสงฆ์ การติดต่อสื่อสารไม่ชัดเจน เนื้อหาต่อการทำงานของคณะสงฆ์ ขาดความกระตือรือร้นในการทำงานตามกฎหมายของคณะสงฆ์ด้านการปกครองของเจ้าคณะอำเภอในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้บริหารสั่งงานปฏิบัติการได้ไม่ค่อยสมบูรณ์ตามพระธรรมวินัย

ดังนั้นผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงพุทธในการบริหารจัดการองค์กรของคณะสงฆ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ ในการบริหารจัดการองค์กรของคณะสงฆ์ในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ในด้าน (๑) จักขุมา คือ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ และมีสายตาสังเกตเห็นการณ์ไกล (vision) (๒) วิธูโร คือ เป็นผู้มีการจัดการธุระได้ดี มีความเชี่ยวชาญ (technical skill) (๓) นิสสยสัมปันโน คือ เป็นคนที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี (human relation skill) ซึ่งคณะสงฆ์มีคุณสมบัติในการเป็นผู้นำมีความสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ อย่างไรเกี่ยวกับภาวะผู้นำ และสภาวะผู้นำที่ไม่พึงประสงค์เรายังสามารถทราบถึงคุณค่าหลักธรรมของผู้นำที่ได้นำมาประยุกต์ใช้กับผู้นำคณะสงฆ์ หรือในสังคมไทยปัจจุบันและนำมาใช้เป็นบรรทัดฐานในการเลือกผู้นำได้เป็นอย่างดีได้ในปัจจุบันในสังคมสืบไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงพุทธในการบริหารจัดการองค์กรของคณะสงฆ์ในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธในการบริหารจัดการองค์กรของคณะสงฆ์ในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๒.๓ เพื่อศึกษา ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ภาวะผู้นำเชิงพุทธในการบริหารจัดการองค์กรของคณะสงฆ์ในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ภาวะผู้นำเชิงพุทธในการบริหารจัดการองค์กรของคณะสงฆ์ในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นอย่างไรบ้าง

๑.๓.๒ เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธในการบริหารจัดการองค์กรของคณะสงฆ์ในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นอย่างไรบ้าง

๑.๓.๓ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ภาวะผู้นำเชิงพุทธในการบริหารจัดการองค์กรของคณะสงฆ์ในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นอย่างไรบ้าง

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำเชิงพุทธในการบริหารจัดการองค์กรของคณะสงฆ์จังหวัดเพชรบูรณ์” ผู้วิจัยกำหนดเนื้อหาโดยสังเคราะห์จากผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาโดยสังเคราะห์จาก ทศตปิปาณิกสูตรที่ ๖ พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๐^๔ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ ด้านได้แก่

- ๑) จักขุมา คือ เป็นผู้มีความวิสัยทัศน์ และมีสายตาสังเกตเห็นการณ์ไกล (vision)
- ๒) วิธูโร คือ เป็นผู้มีการจัดการธุระได้ดี มีความเชี่ยวชาญ (technical skill)
- ๓) นิสสยสัมปันโน คือ เป็นคนที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี (human relation skill)

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น อายุพรรษา อายุ วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิ การศึกษาบาลี

ตัวแปรตาม ๑) จักขุมา คือ มีสายตาสังเกตเห็นการณ์ไกล (vision) ๒) วิธูโร คือ มีการจัดการธุระได้ดี มีความเชี่ยวชาญ (technical skill) ๓) นิสสยสัมปันโน คือ เป็นคนที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี (human relation skill)

^๔ องค์กร. (ไทย) ๒๐/๔๕๘/๑๔๖.

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑ ประชากร (Population) ได้แก่ พระสงฆ์ในอำเภอหล่มสัก เฉพาะสังกัดมหานิกาย จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งมีจำนวน ๖๙๓ รูป

๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๗ รูป/คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ใน ๑๑ อำเภอหล่มสัก เฉพาะสังกัดมหานิกาย จังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘ ถึงเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘ รวมเป็นระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๕ สมมติฐานในการวิจัย

๑.๕.๑ พระสงฆ์ที่อายุพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธในการบริหารจัดการองค์กรของคณะสงฆ์ในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ แตกต่างกัน

๑.๕.๒ พระสงฆ์ที่อายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธในการบริหารจัดการองค์กรของคณะสงฆ์ในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ แตกต่างกัน

๑.๕.๓ พระสงฆ์ที่วุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธในการบริหารจัดการองค์กรของคณะสงฆ์ในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ แตกต่างกัน

๑.๕.๔ พระสงฆ์ที่วุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธในการบริหารจัดการองค์กรของคณะสงฆ์ในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ แตกต่างกัน

๑.๕.๕ พระสงฆ์ที่วุฒิการศึกษาบาลีต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธในการบริหารจัดการองค์กรของคณะสงฆ์ในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ ผู้นำ หมายถึง ผู้ที่มาจากการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งยกย่องขึ้นมาของกลุ่มเพื่อให้ทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะและช่วยเหลือให้กลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

๑.๖.๒ ภาวะผู้นำ หมายถึง ภาวะผู้นำของคณะสงฆ์ในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์มีอำนาจหน้าที่ในการสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในหมู่คณะเพื่อความสมหวังตามเป้าหมายหรือจุดประสงค์ร่วมกันที่ทำให้เกิดความรักความสามัคคีและความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ

๑.๖.๓ ภาวะผู้นำเชิงพุทธ หมายถึง ภาวะผู้นำของคณะสงฆ์ในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มีอำนาจหน้าที่ในการใช้พฤติกรรมของผู้นำตามหลักธรรม ๓ ประการ อันได้แก่

- ๑) จักขุมา หมายถึง เป็นผู้วิสัยทัศน์ที่ดี
- ๒) วิธูโร หมายถึง เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญการบริหารจัดการที่ดี
- ๓) นิสสยสัมปันโน หมายถึง เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

๑.๖.๔ ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่ดูแลคณะสงฆ์ในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ และประสานภารกิจของบุคคลอื่นในองค์กรให้ไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยเน้นที่การวางแผน การจัดระเบียบ การควบคุม การรักษาระบบ และโครงสร้างองค์กรให้เป็นไปตามปกติ ซึ่งมีชื่อเรียกต่างๆ กันไป

๑.๖.๕ คณะสงฆ์ หมายถึง บรรดาพระภิกษุที่ได้รับการบรรพชาอุปสมบทจากอุปัชฌาย์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฝ่ายที่ได้ปฏิบัติศาสนกิจในจังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบแนวคิด ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงพุทธในการบริหารจัดการองค์กรของคณะสงฆ์ในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๗.๒ ทำให้ทราบความคิดเห็นภาวะผู้นำเชิงพุทธในการบริหารจัดการองค์กรของคณะสงฆ์ในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๗.๓ ทำให้ทราบ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ภาวะผู้นำเชิงพุทธในการบริหารจัดการองค์กรของคณะสงฆ์ในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๗.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธในการบริหารจัดการองค์กรอื่นๆ ต่อไปได้